

→ Agenda Onderwijs & Opleiding

maart 2016

De Agenda Onderwijs & opleiding van Bouwend Nederland vormt het beleidskader voor alle verenigingsonderdelen van Bouwend Nederland. Het legt de ambities en doelstellingen van Bouwend Nederland voor de komende drie jaar vast. Het geeft lidbedrijven, bestuurders, medewerkers, en stakeholders inzicht in de inhoudelijke koers en in de doelen. De Agenda Onderwijs & opleiding is tot stand gekomen in samenwerking met leden via ledenpanels en onderwijscommissies.

1. Trends en Ontwikkelingen

Bouwend Nederland ziet een aantal trends en ontwikkelingen, relevant voor onze strategie ten aanzien van onderwijs & opleiding:

- *Meer werk en minder instroom.* De werkgelegenheid trekt aan maar het aantal leerlingen uit het reguliere onderwijs neemt af. De Nederlandse bevolking vergrijsst en de aanwas van jongeren wordt minder. Wel is er een instroom van vluchtelingen, waarbij voor statushouders ook mogelijkheden liggen voor werk in onze sector.
- *Blijven leren.* De pensioenleeftijd gaat nog steeds omhoog en mensen blijven langer werken.
- *Onderwijsontwikkelingen.* Er zijn verschillende ontwikkelingen in de onderwijshoud, zoals meer aandacht voor de kwaliteit van docenten.
- *Het speelveld verandert.* Bouwend Nederland heeft op het gebied van onderwijs te maken met verschillende spelers: het onderwijs in de hele kolom (van basisonderwijs tot universiteit), OCW, de stichting Samenwerking Beroepsonderwijs bedrijfsleven (SBB), de opleidingsbedrijven (bouw en infra), VNO NCW en MKB Nederland, de branche instituten. Het speelveld verandert nu er steeds minder in de pariteit wordt geregeld, georganiseerd en bekostigd.

In deze agenda worden bovenstaande trends nader uitgewerkt. Vervolgens wordt aangegeven op welke manier Bouwend Nederland actie onderneemt.

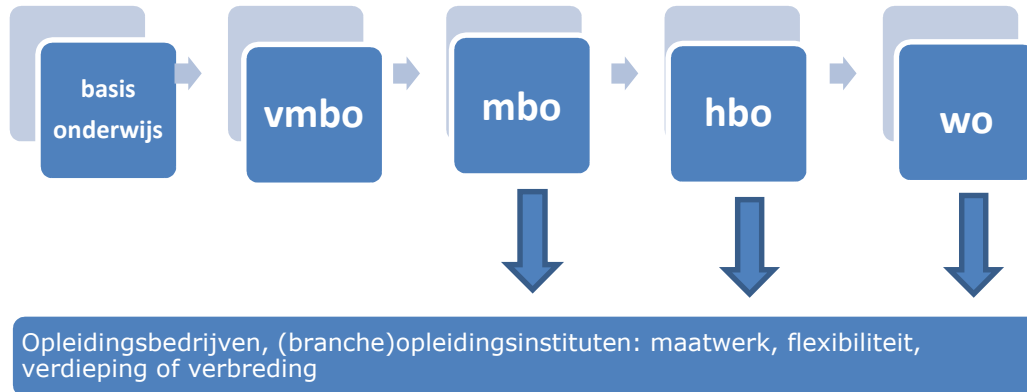
2. Visie

Bouwend Nederland wil dat de sector kan beschikken over voldoende gekwalificeerd personeel voor nu en voor de toekomst. Bouwend Nederland ziet kansen voor beïnvloeding van '6 tot 67 jaar'.

Om ervoor te zorgen dat we niet alleen personeel krijgen maar ook behouden zullen werkgevers werknemers moeten stimuleren een leven lang te leren: via reguliere opleidingen en via particuliere aanbieders. Dit geldt voor leden van Bouwend Nederland die onder bouw-cao vallen, maar ook die onder andere cao's vallen, zoals de leden van de Vakgroep Rail Infra en de Vakgroep Glasbranche Organisatie¹.

¹ Werknemers onder de cao: niet alleen bouwplaatspersoneel maar ook UTA-personeel, waaronder ook werknemers met een technische opleiding hbo/wo of zij die een diploma hbo of wo willen behalen.

Doorlopende leerlijn en relatie in beeld

Manieren waarop dit te bereiken:

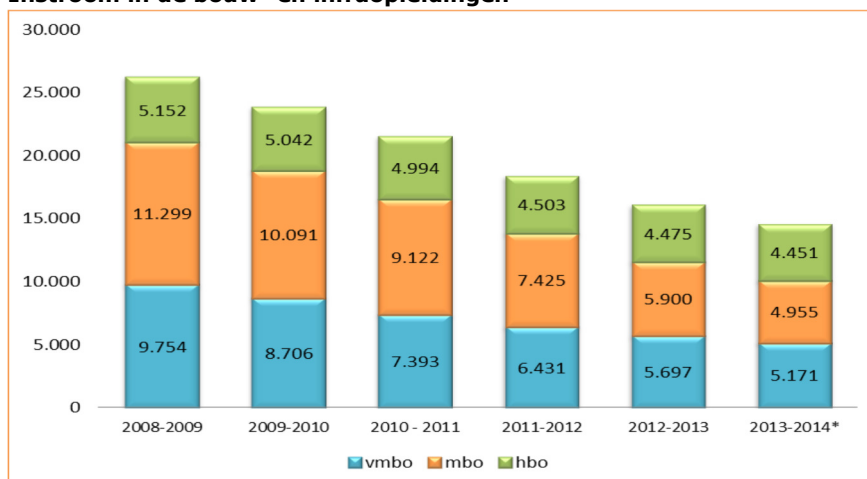
Organiseren

Beïnvloeden

3. Meer werk en minder instroom

Het gaat weer beter met de economie en dit is te zien in onze sector. Voor het eerst sinds jaren is er weer sprake van economische groei. Dat betekent dus naar verwachting meer werk voor de nabije toekomst. De vraag is of er mensen genoeg zijn om deze banen te vervullen, zie onderstaande afbeelding².

Instroom in de bouw- en infraopleidingen

Bron Fundeon/DUO, 2015

Doelstellingen voor de komende jaren:

- Bouwend Nederland vindt dat er aandacht en inzet moet blijven voor imago van en instroom in onze sector, nu de werkgelegenheid weer aantrekt en wij op middellange termijn weer meer mensen nodig hebben.

² Agenda Arbeidsmarkt Bouwend Nederland, 2015.

- Bouwend Nederland zal, in nauwe samenwerking met leden, ledengroepen, opleidingsbedrijven, onderwijsinstellingen en regiomedewerkers, instroomactiviteiten organiseren om interesse voor bouwtechnische opleidingen en werken in onze sector te stimuleren.³
- Bouwend Nederland zal ook zij-instroom moeten blijven stimuleren, via Social Return, in samenwerking met andere (technische) branches of met de overheid.

4. Blijven leren

Een startkwalificatie of een diploma is voor beginnende werknemers de basis maar werknemers zullen zich om verschillende redenen (voortdurend) moeten bijscholen. De pensioenleeftijd gaat omhoog dus mensen werken langer door. Daarnaast hebben bedrijven behoefte aan interne flexibiliteit en vragen zij naar werknemers die breed inzetbaar zijn. Tenslotte vragen vernieuwingen in de sector ook om vernieuwing of aanpassing van technologische kennis en vaardigheden.

Tot voor kort had de bouw- en infrasector collectief veel geregeld voor bij- en nascholing voor werkenden onder de bouw-cao. Scholingsdagen, EVC en Loopbaantrajecten zijn daar voorbeelden van. Uit onderzoek blijkt dat van dit collectieve aanbod door minder dan 20% van de medewerkers gebruik werd gemaakt. De helft van deze gebruikers kwam uit grote bedrijven⁴. In de nieuwe cao is afgesproken minder collectief te regelen. Per 1 januari 2016 ontvangen werknemers die vallen onder de bouw-cao maandelijks een persoonlijk opleidingsbudget. Er moet een cultuuromslag plaatsvinden bij de werkgevers en -nemers in de sector: de individuele verantwoordelijkheid wordt groter.

In 2016 wordt door sociale partners van de bouw en infra het Centrum voor Duurzame Inzetbaarheid opgericht waarin een beperkt aantal taken van Fundeon en Arbouw zal worden opgenomen. Het loopbaantraject, ontwikkeld en tot nu toe uitgevoerd door Fundeon, zal slechts in een afgeslankte vorm verder gaan. Het Centrum voor duurzame inzetbaarheid zal als helpdesk en eerstelijns dienstverlener optreden. Vervolgens zal voor de uitvoering doorverwezen worden naar brancheopleidingsinstellingen of andere marktpartijen. Brancheopleidingsinstellingen zoals KOB, BOB en Bouwcirkel zijn zich hier van bewust en streven naar verdere samenwerking om zich gezamenlijk te profileren als opleider. Ook opleiders als Civilion, SOMA en andere opleiders die voor en door onze sector zijn opgericht, kunnen hieraan worden toegevoegd. Het verschil dat zij kunnen maken is dat zij kunnen inspelen op individuele wensen en behoeften van medewerkers in de sector. Omdat zij uit de sector zelf afkomstig zijn zonder winstoogmerk werken, beschouwt Bouwend Nederland deze opleiders als 'preferred suppliers'. Wat betreft de inhoud zullen de instellingen ook moeten aansluiten op het reguliere onderwijs van mbo, hbo en wo. Daarnaast ligt er voor de brancheopleidingsinstellingen ook een markt voor het ontwikkelen van de 'soft skills' van medewerkers in de sector. Daar kunnen nog stappen in worden gemaakt zoals uit verschillende onderzoeken blijkt.⁵

Doelstelling voor de komende jaren:

Bouwend Nederland zal haar leden bewust moeten maken dat voortdurende scholing nodig blijft en zal moeten stimuleren dat opleidingsbedrijven en/of branche instellingen (zowel op het gebied van kennis en vaardigheden als het ontwikkelen van competenties van medewerkers) aansluiten bij innovaties in de sector en bij de opleidingen in het reguliere onderwijs. Dit geldt voor zowel vakkrachten als hoger opgeleiden.

5. Onderwijsontwikkelingen

Het onderwijs is voortdurend in beweging. Dat is niet nieuw maar onze sector zal steeds moeten inspelen op deze veranderingen. Een aantal voor onze sector relevante ontwikkelingen wordt hieronder opgesomd.

³ De activiteiten die Bouwend Nederland onderneemt staan vermeld in de bijlage bij deze notitie.

⁴ Bouwend Nederland, Rapport 'het opleidingsgebouw en de bedrijfsinfrastructuur van de bouw- en infrasector', 2014.

⁵ Idem, en Bouw aan de toekomst. Competentie- en opleidingsbehoefte van de bouw- en infrasector, feb 2015.

Meer aandacht voor techniek

Een al langer durende trend is dat er meer aandacht is voor techniek. Deze aandacht voor techniek blijft nodig omdat toch nog steeds te weinig leerlingen uiteindelijk kiezen voor een studie of beroep in de techniek.

Doorlopende leerlijnen

Een andere trend is de aandacht voor de doorlopende leerlijnen via het beroepsonderwijs. Waar vroeger gestapeld werd via het middelbaar voortgezet onderwijs, ligt nu de focus op doorstromen via beroepsonderwijs. Het positieve hiervan is, is dat leerlingen via het vmbo en mbo kunnen doorstromen naar hbo en wo. Te veel focus op mbo niveau 4 kan echter leiden tot minder aandacht van scholen voor niveau 2 en 3, juist de niveaus waarop het vakmanschap wordt vormgegeven.

Vakmanschap en excellentie

In het vorige kabinet is het rapport 'Focus op Vakmanschap' ontwikkeld en uitgevoerd (2011-2015). Het beleid was gericht op het verbeteren van het beroepsonderwijs, onder meer door strengere eisen voor taal en rekenen (wat nodig was maar wat nadelig uit kan pakken voor de leerlingen die meer op de praktijk en minder op de theorie zijn gericht). De focus in het (beroeps)onderwijs ligt nu meer bij excellentie. Niet de middelmatige maar de goede leerlingen moeten meer worden gestimuleerd. Dit geldt voor het onderwijs op alle niveaus.

Ontwikkeling keuzedelen mbo

OCW heeft in haar beleid bepaald dat roc's binnen hun opleidingen keuzedelen moeten aanbieden, die zijn vastgesteld door onderwijs en bedrijfsleven. Op die manier kunnen innovaties uit de praktijk sneller hun weg vinden richting het onderwijs.

Flexibiliteit en minors in het hbo

Een opleiding volgen op het hbo moet voor werkenden gemakkelijker worden. Hogescholen kunnen zich, met medewerking van bedrijven, aanmelden voor alternatieve werkvormen (dual, modulair). Net als in het mbo biedt het hbo binnen iedere opleiding minors aan. Minors kunnen in samenwerking met bedrijven worden ontwikkeld.

Wetenschapsagenda en onderzoeksagenda Bouw

Voor een deel van de onderzoeksonderwerpen voor universiteiten en hogescholen is in 2015 voor het eerst medewerking van bedrijven en kennisinstellingen gevraagd. Bouwend Nederland heeft met een bouw brede coalitie (opdrachtgevers, -nemers en kennisinstellingen) een leidende rol gespeeld, vragen verzameld en vervolgens ingediend bij de Nationale Wetenschapsagenda. Verschillende vragen, behorend bij de thema's waterbeheer, energie in de gebouwde omgeving, smart cities en smart construction zijn terug te zien in de definitieve Wetenschapsagenda, die de voorzitters van de Nationale Wetenschapsagenda eind november 2015 is aangeboden aan Minister Bussemaker (OCW). Daarnaast heeft Bouwend Nederland met partijen een eigen onderzoeksagenda voor de bouw ontwikkeld, de zogenaamde Themakaart Bouw. Doel is samen met kennisinstellingen te komen tot meer bouw gerelateerd onderzoek, meer innovatie in de sector en uiteindelijk tot beter bij de praktijk aansluitend (hoger) onderwijs.

Doelstelling voor de komende jaren:

Bouwend Nederland zal de ontwikkelingen in het onderwijs nauwlettend moeten blijven volgen en moeten inspelen op (komend) beleid van OCW/SZW en EZ. Ook moet Bouwend Nederland, vooruitlopend op beleid, in samenwerking met andere branches, VNO NCW of kennisinstellingen, aangeven welke richting wij op willen op het gebied van onderwijs, opleiding en onderzoek.

6. Het speelveld verandert

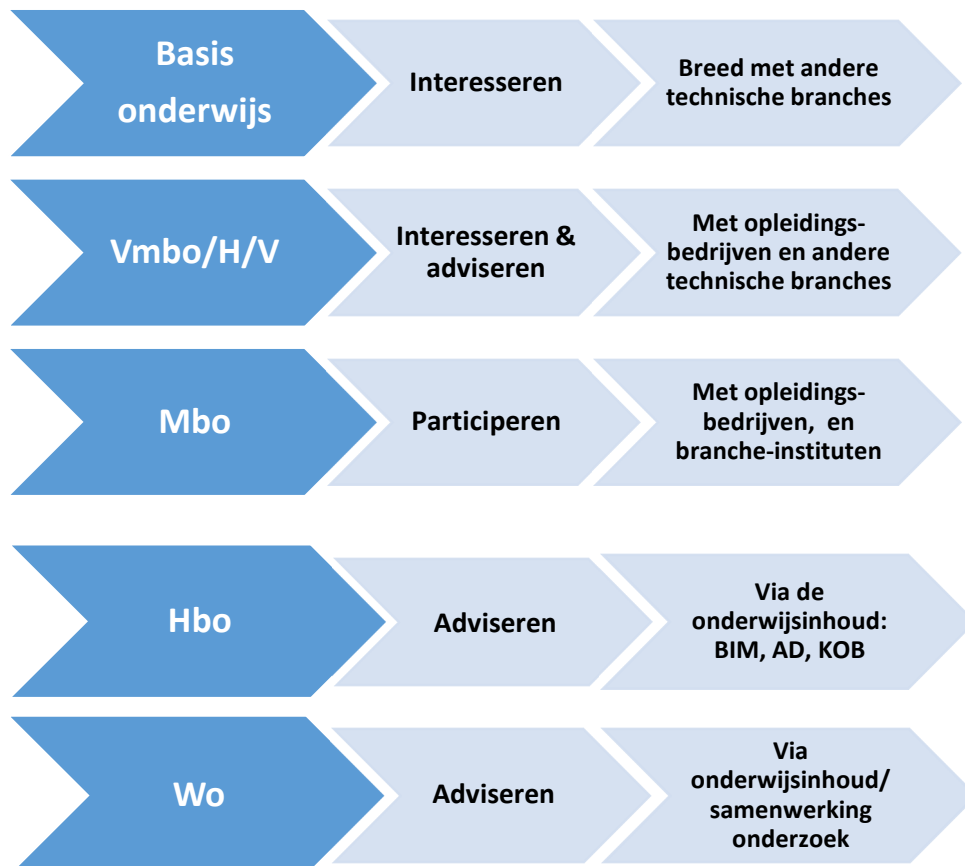
Het speelveld van Bouwend Nederland op het gebied van onderwijs en opleiding is groot. We hebben te maken met veel partijen: het initiële (gewone, door OCW bekostigde) onderwijs in de hele kolom dus van basisonderwijs tot universiteit, OCW (en soms SZW en EZ), de stichting Samenwerking Beroepsonderwijs bedrijfsleven (SBB), VNO NCW en MKB Nederland, de opleidingsbedrijven (bouw en infra) en de vertegenwoordigers van het post-initiële onderwijs namelijk de brancheopleidingsinstituten.

Het speelveld verandert omdat vanuit de overheid nieuw beleid wordt ontwikkeld, nieuwe accenten worden gelegd en partijen, zoals de kenniscentra, anders worden georganiseerd. Daarnaast verandert er veel nu steeds minder in de pariteit wordt geregeld, georganiseerd en bekostigd. Opleidingsbedrijven en brancheopleidingsinstituten krijgen hierdoor een andere rol.

6.1 Initieel onderwijs

Bouwend Nederland is actief in de gehele onderwijskolom, zowel landelijk als regionaal. De focus daarbij ligt bij het mbo, met uitloop naar vmbo enerzijds en hbo (en wo) anderzijds. De vraag naar hoger opgeleiden neemt toe. Bouwend Nederland blijft zich inzetten voor behoud en ontwikkeling van vakonderwijs maar wil daarnaast meer betrokkenheid bij het hoger onderwijs (hbo en wo). De wetenschapsagenda speelt hierin een stimulerende rol.

In een notendop is het als volgt weer te geven:

Basisonderwijs en voortgezet onderwijs

In het basisonderwijs hebben we als doel leerlingen al op jonge leeftijd kennis te laten maken met techniek. Dit willen wij met de andere technische branches binnen de PPS Techniekpact doen. Ook in het voortgezet onderwijs (vmbo, havo en vwo) ligt de nadruk op het interesseren van leerlingen voor techniek

in het algemeen. Op het vmbo kunnen opleidingsbedrijven via voorlichting, excursies en gastlessen al wat meer adviseren over de bouwtechniek zelf.

Mbo

Aan het mbo nemen we als sector deel. Dit gebeurt via de leerwerktrajecten van bbl-jongeren, waarbij het grootste deel van het opleidingstraject binnen de bedrijven plaatsvindt. De opleidingsbedrijven, in het verleden voor en door de sector opgericht, spelen een belangrijke rol in de praktijkopleiding van leerlingen of leerling-werknemers. Deelname vindt ook plaats via de kwalificatiedossiers en keuzedelen die, zoals beschreven in de Wet Educatie Beroepsonderwijs, het onderwijs samen met de verschillende sectoren ontwikkelt en vast stelt.

Hbo

In het hbo hebben wij een adviserende rol, waarbij wij aansturen op meer kennis van de uitvoerende bouw en infra en een betere aansluiting tussen theorie en praktijk, zoals meer stages bij bouw- en infrabedrijven, het samen ontwikkelen van minors zoals BIM en het inbedden van de KOB in het programma.

Om werkenden beter in staat te stellen een hbo-diploma te behalen steunen wij de pilots flexibilisering hoger onderwijs, waarbij hogescholen hun leertrajecten via modules en via een duaal traject aanbieden.

Universiteiten

Bouwend Nederland geeft ook advies aan de technische universiteiten. De samenwerking met universiteiten heeft door de Wetenschapsagenda en daarop volgend de onderzoeksagenda voor de bouw een nieuwe impuls gekregen. Door samen de onderzoeksvragen te formuleren en te zoeken naar wegen om de sector innovatiever te maken krijgt de samenwerking meer inhoud. Het is samen werken aan innovatie en uiteindelijk aan beter onderwijs.

6.2 Post-initiële onderwijs

Ook in het post-initiële onderwijs (nascholing, na het gewone onderwijs) speelt Bouwend Nederland een rol. Zoals bij paragraaf 4 vermeld, speelde voor de bouw en infra Fundeon in het verleden een grote rol als het ging om het bijscholen van medewerkers, via EVC en Loopbaantrajecten. Nu minder in de pariteit zal worden geregeld zal meer door marktpartijen worden opgepakt. In de onderstaande afbeelding is in beeld gebracht hoe verschillende instituten zich samen beter willen profileren.

Brancheopleidingsinstituten		
Wie	Wat	Door
KADER EN MANAGEMENT	Functiegerichte opleidingen, trainingen en begeleiding/advies voor verbreding en verdieping van alle kaderfuncties en bijscholen nieuwe ontwikkelingen	BOB
KADERPERSONEEL MKB, ONDERNEMERS MKB, ZELFSTANDIGEN	Functiegerichte bouw- en managementopleidingen voor MBO'ers en HBO'ers voor kaderfuncties of eindverantwoordelijke ondernemer / zelfstandige	KOB
VAKMENSEN (Bouwplaats)	Kortlopende training en opleiding voor onderhoud, verdieping en verbreding van kennis en vaardigheden	BouwCirkel
	Vakopleidingen en diploma's MBO regulier beroepsonderwijs samen met de ROC's	Opleidingsbedrijven (w.o. Bouwmensen)

Brancheopleidingsinstituten Wie-Wat-Door

Bouwend Nederland is voorstander van deze ontwikkeling en stimuleert de branche-instituten, voor en door de sector opgericht zonder winst oogmerk, zich te profileren als opleider. Datzelfde geldt ook voor andere instellingen met een soortgelijk karakter, zoals Civilion, SOMA, Kenniscentrum Glas en het Railinfra Instituut.

Doelstelling Bouwend voor de komende jaren:

Bouwend Nederland stimuleert de branche-instituten zich te profileren op de markt van opleiding en nascholing. Via website, social media en (regionale) workshops.

Vragen en nadere informatie

Marieke van der Post

Telefoon: +31 (0)79 3 252 133

E-mail: m.vanderpost@bouwendnederland.nl

BIJLAGE

Acties en doelstellingen

Om de voorgenomen doelstellingen te bereiken onderneemt Bouwend Nederland de komende jaren, samen met leden, stakeholders, landelijk en regionaal, de volgende activiteiten.

Ten aanzien van het stimuleren van instroom in de sector:

- Bouwend Nederland gaat de instroom van jongeren op basis- en voortgezet onderwijs stimuleren met ander branches via de PPS Techniekpact. Dit doen we onder meer door het ontwikkelen van een gezamenlijke website/portal voor basis- en voortgezet onderwijs; voor bouw specifieke instroomactiviteiten houden wij voor onze leden ook de instroomwebsite van Bouwend Nederland nog beschikbaar.
- Bouwend Nederland ontwikkelt voorlichtingsfilms over de bouw en verspreidt deze via social media en leer- en beroepenoriëntatiemethodes van scholen voor voortgezet onderwijs.
- Bouwend Nederland neemt deel aan lobby via VNO-NCW, waar mogelijk gezamenlijk met de andere technische branches, bijvoorbeeld meer flexibiliteit bol/bbl-trajecten en het flexibeler aanbieden van hbo-trajecten voor werkenden;
- De opleidingsbedrijven zijn herkenbare praktijkcentra voor vmbo en mbo en geven voorlichting over bouw en infra op scholen voor vmbo en mbo.
- De Dag van de Bouw wordt in 2016, net als in 2015, weer gekoppeld aan het onderwijs. In 2016 is er in dit kader een prijsvraag voor innovatie ism de stichting Technasium. Met medewerking van de regionale medewerkers onderwijs & arbeidsmarkt, scholen en leden uit onderwijscommissies en –panels wordt deze activiteit uitgevoerd.
- Bouwend Nederland ondersteunt regionale activiteiten die door onderwijsinstellingen en plaatselijke overheden worden opzet via het regionaal investeringsfonds;
- Bouwend Nederland organiseert Bouworiëntatiedagen voor het hbo, afstudeerprijzen voor hbo'ers in de regio, innovatie op locatie aan de TU te Eindhoven.
- De regiomedewerkers Onderwijs & Arbeidsmarkt nemen deel aan regionale instroomactiviteiten, bijvoorbeeld 'Adopteer een basisschool', initiatief van RRZ, waarbij bouwbedrijven worden gekoppeld aan een basisschool in de buurt.
- Bouwend Nederland onderzoekt de mogelijkheid statushouders via zij-instroom te verleiden voor werk in onze sector.

Ten aanzien van het versterken van de onderwijskwaliteit in het onderwijs, initieel en post-initieel:

- Bouwend Nederland start met de opleidingsbedrijven een werkgroep vmbo, voor instroom en verbetering van de onderwijsinhoud van het vmbo.
- De opleidingsbedrijven van Bouwend Nederland maken gezamenlijk afspraken over onderwijskwaliteit en beroepspraktijkvorming in het mbo.
- Leden van Bouwend Nederland ontwikkelen, met opleidingsbedrijven en brancheopleidingsinstituten, keuzedelen voor het mbo. Een van de doelstellingen daarbij is dat initieel onderwijs en post-initieel onderwijs aansluiten en dat aansluitende leertrajecten ontstaan.
- Bouwend Nederland organiseert, in samenwerking met SBB, een structuur van verschillende 'marktsegmenten voor de gebouwde omgeving'. Dit houdt in een netwerkstructuur van bedrijven die SBB inhoudelijk adviseren, bijvoorbeeld over vernieuwingen in de sector en ontwikkeling en aanpassing van kwalificatiedossiers en keuzedelen.
- Bouwend Nederland bouwt en onderhoudt een netwerk in het hbo via de bemensing van leden in de beroepenveldcommissies voor bouw- en infraopleidingen en heeft op die manier inspraak in het curriculum van de opleidingen.
- Bouwend Nederland wil de KOB-opleiding inbedden in alle hbo-opleidingen bouwkunde (nu 8 van de 14).
- Bouwend Nederland streeft naar meer korte hbo trajecten, Associate Degree, in samenwerking met de KOB. Voor de civieltechnische opleidingen stimuleren wij trajecten zoals de AD Civiele

Betonbouw. Via minors willen wij als sector voor ons belangrijke ontwikkelingen inbrengen in het onderwijs, bijvoorbeeld BIM.

- Bouwend Nederland stimuleert en bevordert dat de branche instituten zonder winstoogmerk hun krachten bundelen en zorgen voor zichtbaar, toegankelijk, kwalitatief hoogstaand en 'state of the art' post-initieel onderwijs.
- Bouwend Nederland adviseert via het OCIB (overleg civiel ingenieurs bedrijfsleven/overheid) de technische universiteiten.
- Bouwend Nederland ontwikkelt naar aanleiding van de Wetenschapsagenda, samen met universiteiten en opdrachtgevers, een onderzoeksagenda voor de bouw met als doel het uitvoeren van meer onderzoek voor de gebouwde omgeving op de universiteiten en innovatieprojecten voor onze sector.

Bij alle activiteiten worden leden betrokken. Alle acties worden ondersteund door informatie via (instroom)website en social media.